

**Stanovisko veřejného ochránce práv pro o. p. s. Gender studies
k Návrhu směrnice Rady o provádění zásady rovného zacházení
s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo víru, zdravotní
postižení, věk nebo sexuální orientaci č. 2008/0140 CNS (tzv. „velké
horizontální“ směrnici)**

1. Situace

Současné antidiskriminační právo EU se v podstatě opírá o Čl. 13 Smlouvy o ES, na který navazují 3 zásadní směrnice: 2000/43/ES tzv. rasová, 2000/78/ES týkající se práce a 2004/113/ES týkající se diskriminace z důvodu pohlaví v přístupu ke zboží a službám. Na základě těchto směrnic je zakázána diskriminace de facto ve veřejném právu z důvodu rasy v oblastech zaměstnávání (přesah do soukromého práva), vzdělávání, zboží a služeb (přesah do soukromého práva ve smyslu zákazu diskriminace příjemce služby či zboží poskytovatelem služby či zboží, nikoliv naopak), sociální péče, ale i bydlení, je-li nabízeno veřejně (přesah do soukromého práva). V oblastech zaměstnání je zakázána v právu EU diskriminace kromě rasy navíc z důvodu náboženského vyznání, zdravotního postižení, věku, sexuální orientace a pohlaví. Diskriminace na základě pohlaví je zakázána i v přístupu ke zboží a službám. Antidiskriminační „vykrytí“ oblastí práva a diskriminačních důvodů není tedy úplné a je dle mého soudu poměrně nepřehledné. Situaci ohledně křížení oblastí a důvodů pokrytých právem EU vyjadřuje asi nejlépe níže uvedená tabulka¹:

	Rasa, etnický původ	Náboženské vyznání, víra	Zdravotní postižení	Věk	Sexuální orientace	Pohlaví
Zaměstnání	Ano Equality body +	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano Equality body +
Vzdělávání	Ano Equality body +	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
Zboží a služby	Ano Equality body +	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano Equality body +
Sociální péče	Ano Equality body +	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano Equality body +

¹ Tabulka je dílem Mgr. P. Špondrové, k tomu viz.: Špondrová, P.: Bruselské antidiskriminační etudy, in Via Iuris, 16. 7. 2008, <http://www.viaiuris.cz/index.php?p=msg&id=228>

Návrh směrnice byl předložen tedy hlavně proto, aby se vykryly oblasti antidiskriminačním právem co do diskriminačních důvodů doposud nepokryté, tj. tam, kde je ve výše uvedené tabulce uvedeno „ne“, by bylo po přijetí směrnice uvedeno „ano“.

2. Situace v ČR

2.1. Situace pokud bude přijat antidiskriminační zákon

Zákon, tak jak je v současnosti předložen v Parlamentu, v podstatě již nyní transponuje návrh dotčené směrnice, pokud by byla přijata. Nebylo by tedy třeba činit další transpoziční kroky.

2.2. Situace pokud nebude přijat antidiskriminační zákon

Zde je pokrytí již za současného stavu na poměrně dostatečné úrovni. V oblasti vzdělávání odkazují na zásadu rovného zacházení vyjádřenou v ustanovení § 2 odst. 1 školského zákona. V oblasti zboží a služeb na zásadu rovného zacházení vyjádřenou v § 6 zákona na ochranu spotřebitele (hodilo by se ji však více konkretizovat), v oblasti sociální péče a zdravotní péče odkazují např. na ustanovení § 2 odst. 1 zákona o sociálních službách a minimálně na zásady správního řádu. Pokryta by nebyla oblast bydlení, pokud by bylo nabízeno jako profesní činnost realitními kanceláři a chyběl by celkově zřízení subjekt pověřený podporou rovného zacházení (tzv. equality body), jehož zřízení jak stávající směrnice, tak nový návrh směrnice předpokládají. Návrh směrnice požaduje po členských státech přijmout opatření o „převrácení“ důkazního břemene – pokud by antidiskriminační zákon nevstoupil v účinnost, bylo by třeba vykrýt i tuto oblast zvlášť.

Závěrečné doporučení z pohledu veřejného ochránce práv

Pokud bude přijat antidiskriminační zákon, nebude již třeba činit dalších kroků, což je praktické. Pokud přijat nebude, bude existovat alespoň další požadavek na zřízení „equality body“ a dojde k větší konvenci práva ČR a EU a mírnému zvětšení manévrovacího prostoru v oblasti antidiskriminačního práva. Zejména dostupnost soudního řízení osobám, které se cítí poškozeny nedodržováním rovného zacházení je v ČR nedostatečná. Uvedenou dostupnost požadují jak současné směrnice tak jmenovaný návrh nové směrnice. Návrh předmětné směrnice tak má moji podporu.

JUDr. Otakar M o t e j l
veřejný ochránce práv